

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári, — az esetleges reklamációjuk pedig a kiadóhivatálnak kizárva.
Egészévre — — — — —	8 kor.		
Félévre — — — — —	4 "		
Negyedévre — — — — —	2 "		
		Kéziratokat nem adunk vissza.	

Az iskolák államosítása Csikmegyében.

(Vége.)

Aztán azok az iskola államosítást kérő községek, vagy jobban az iskolákban is feltétlenül uralkodni vágyó községi korifeusok Menaság, Szentgyörgy, K.-Jakabfalva s több mások, melyekben Győrffy szelleme diktál, nem emlékeznek a gyergyó remetei s más iskolák drágába kerülő államosítására? Lemondani a hiveknek saját iskolájukról, annak az egyház által nyújtott autonóm vezetéséről, felügyeletéről semmi? Atadni telegkönyvileg az iskolahelyet, magát az iskolát, illetőleg új helyeket venni, fényes palotákat építeni, vagy építtetni az állam által 40—50 évig tartó kölcsön visszafizetés mellett? Fenntartani, ellátni mindennel, fizetni az iskolai 5% adókat, tanítói nyugdíjakat, örökön tartó terheket viselni, s mégis mást bagyni — Isten és vallás nélkül uralkodni az iskolában? Oh! a jelenlegi terhek ezekhez képest csak kicsinyeknek mondhatók.

Azt is tudjuk, hogy az állami követelések nem úgy hajtatnak fel, mint az átkos kepe tartozások. Hát a kántortanítók most a kepeért tanítanak is. Az államosítással a kepe teher fennmarad, a tanítói fizetés új teherként nehezedik ama szegény, Győrffy által más zsebén megmenteni szándékolt nép vállaira.

Hanem igen, mint kimutattuk, van szükség *haza-beszélés*, kortesfogáshoz Győrffy urnak az államosításra főleg kerületében és pedig az állam, illetőleg a mi adófilléreinken.

Akar államosítani, vagyis segíteni a szegény székely lakosságon. Akar az állam vagy a püspök zsebére. — Hát erre azt kérjük, miért nem az ön zsebére? Hisz azok a fillérek, miket a valóban elszegényedett menaságiaknak időnként pálinkára küldözget, vagy mikkel a szentgyörgyieket és nagykászoniakat kiabáló képesekké tétette, azokat szépen is inkább odaadhatta volna ama szegények iskoláinak és szegénységök enyhítésére, mint pálinkára s ezzel erkölcsi és testi elfajulásuk és elsatnyulásuk elősegítésére s székely vérünk vesztére. — A „jó“ katolikus mikor korteskedik is jól tesz, vagy legalább a több rossz között a kisebbet

műveli. Szegény Győrffy már csak pálinkával tud szavazatokat szerezni magának. Ide vezet a szabadelvűség iskolájának tana, mely Európa több államában a nihilizmust, anarchizmust, socializmust, pauperizmust stb. teremté meg s sok trón és oltár felforgató, nemzetölő, társadalom bontó és népeket szétdaraboló forradalomnak szülőanyja vala. Ez történelmi tény.

Győrffy ur az igazgatótanácsban a püspökhöz szólva tarthatatlannak tartja a székely lakosság helyzetét. — Ugyan, hát nagy befolyásával miért nem eszközölte, hogy legalább az a gyergyói vasúti szárnyonval kiépítések s népünk munkája után szükségében bár rövid időre megélhetéshez jusson? Aztán emlékszik rá, — mi jól hallottuk és emlékszünk, mikor felpálinkázott kortesei a szentmártoni piacon és paplak udvarán torkukszakadtáig ordították: „jól vagyunk, boldogok vagyunk, nincs szükségünk senkire és semmire, senki segélyére.“ — Ezeket is hasonlókat a Győrffy ur egyik általa inspirált, illetőleg mondott állításának bugta ordító társai fülbe. Ama „tarthatlan helyzet“ és eme „boldog jólét“ publikációjának szülőapja Győrffy ur. Valamint a történelem az ő szegényfoltjai közé fogja sorolni a néppárt s vele a katholicizmus ellen intézett kirohanásait is. — A kettő közül, melyik esetben inspirált, illetőleg mondott állításának adjunk igazat? Ugy-e egyiknek se? Menaság elesett, de ahoz pálinkájával Győrffy ur is hozzájárult. A többi államosítást kérő és államosíttatni szándékolt községek közül egyik sines egy elesve, hogy kath. jellegű iskolájuk fentartása helyzetüket tarthatlanabbá tenné, vagy a kath. jellegű iskolák fentartásánál sokkal többre kerülő iskolaállamosítás rajtuk segítene. Az államosítás csak csalétek az egyházellenesek szájába dobva. — Megölte s megöli s tarthatatlanná tette és teszi a székely lakosság helyzetét a birtokrendezés, az arányosítás és tagosítás ezerekre menő s hiába való költségeivel, a takarékpénztárak magas kamatai s rövid lejáratú járó szapora költségei, a felszaporodott egyenes és pótdók, a magán tőkék uzsora kamatai, a korcsmák, a fényezés, a végnélküli perlekedésekkel járó hallatlan magas perköltségek, drága közigazgatás s más túlköltekezések stb. Ezek orvoslására siessen

Győrffy ur, ne pedig a valláserkölesiséget és hitet a szivekből kitépő államosítást sürgesse. Mert hisz idevaló székely képviselő, tudni, ismernie kell e népet és viszonyait, s azt is tudja, hogy ha még nálunk a forradalmi szocializmus ki nem tört s népünk szegénységében kétségbe nem esett és esik, egyedül kath. hitének, vallásának s ebből merített megnyugvásának köszönheti. — Ne rontsa tehát senki a nép ezen egyetlen tartópanaceáját, éltető eszközét.

Vagy tán egyéb valami van a szabadelvűvé vedlett Győrffy begyében is, a mi őt az államosításra sarkalja? Igen. Az országban úgy, mint itt a Székelyföldön és Csikmegyében is egyik rejtegetett és lappangó, de legkevésbé sem indokolt ok vagy mondhatjuk — hamis ürügy ősi kath. iskoláink államosítására s ezzel a kath. jellegnek törléséhez s a valláserkölesi érzék elhalványításához s a végelemezésben ezeknek kiöléséhez a nálunk is rohamosan szaporodó zsidó fajnak székely vérünkbe való beoltása s a zsidó faj vele született pökhendiségének s kufár szellemének társadalmunkba való beolvastása.

No és ez eléggé ki nem fejezhető bárgyu és együgyű telfogásra a zsidó és székely faj sajátosságainak kevésbé ismerésére valló s a neveltségig hajtott gondolkodás és törekvés, de egyuttal meggyalázó nyílt megbélyegzése fajunk és vérünknek. — Mert hát mit jelent ezen okvetlenkedéssel erőszakolt beolvasztási töprengés? Mit jelentene mást, minthogy székely fajunk és vérünk már annyira elfajult és elesenévészedett, hogy csak kárárvér beoltásával lehet azt felfrissíteni, a ráváró döghaláltól testileg megmenteni és elsatnyult erkölcsi és szellemi erejében s elzüllött társadalmi életében új életre ébreszteni. — Nevetséges a törekvés már egyebet elhallgatva azon körülménynél fogva is, mintha néhány jövevény és Isten átka által a világba való szétszórtságra és a kozmopolitizmus egyvelégének zagyvalékába szánt s kóborlásra ítelt zsidó kedvéért egész nemzetet s épen a magyarfajt s székely vérünket kellene, tehát a nagy többséget néhány szál országtalan és vérnélküli honalapítóért ősi jellegétől, s itt iskoláiban, felekezetlenül azaz vallástalaná, vallásnélkülivé, vagyis felekezetlen és vallástalan államivá téve. — veleszületett kath. vallás, szokása és öntermészetéből kifejlődött jogai és intézményeiből kiverni, kifogatni, kierőszakolni.

Hát hiszen, — ha a láthatatlan kezek által szőtt zsidó hálózat, a protekció, a pénz, a hatalom, az érdek összeköttetések hullámai már össze nem csapkodnának e széthúzó magyar faj fölött, — a hazátlan s mégis mindenütt otthon levő és tárt karokkal fogadott kazár népségnek kellene önkényt keresni a beolvadás-hoz vezető utat és módokat, azaz előre haladni a számukra megnyitott ösvényen, ellökni maguktól ősi pogány bálványait, felmondani hontalan nemzetiségükkel s beolvadni a honosok nemzetestébe.

Nekik kellene küzdeni.

Nem pedig a hazafentartó, a nemzeti kulturának, honszeretnek s ma már tünedező jólétnek alapul-
gáló keresztény szellemet és erkölcsöket alárendelni a

gáló keresztény szellemet és erkölcsöket alárendelni a kazárok elavult ó-kori szervezetének, a bennünket kigyó módra körülölelve fojtogató, házunkba befogadott, s minket kiszorítva szolgáló alacsonyító pióca fajnak. Hajljon az idegen az uralkodó nemzet eszméjének megfelelő korszellem előtt s olvadjon ő be az uralkodó nemzetbe, ne pedig megfordítva. E nemzetnek emberies szeretete, lojalitása rég túllépte az önjólétünk és magunk iránti szeretet parancsának határait. Az ölünkbe vett faj vérünket szívta ki, mi pedig koldusok és nyomoru rabszolgákká lettünk. Jeremiás siralmait beteljesedtek rajtunk. Szeretetünkkel uralomra emeltük magunk fölött.

A liberalizmus téves felfogásában az ő kedvökért felekezetlenül tévén a keresztény magyar államot, az iskolák államosításával sietett őket vérünkbe beolvasztani. De nem sikerült s nem is fog sikerülni soha. Ők nem akartak s ma sem akarnak. S kik ezt nem ismerik be, azok nem ismerik e faj szívós és makacs megátalkodottságát; e faj az egyedüli, melyet a századok műveltségének ostroma nem tudott leigázni, — e faj „az ő kor földművelésével, a közép-kor vallásos ihletével, az ujkor emberszeretet felfogásával mindig felvette alattomos küzdelmét s a legújabb korban diadalt aratott, uralomra juttatván a merkantilis szabadkőművességben önmagát.“

No és mit látunk az ő kedvükért az iskolaállamosító liberalizmus vakságának kiábrándítására épen az iskola, a nevelés terén?

Az iskola s főleg a kath. iskola nevel, oktat, idomit, beoltja a jó, és kigyómlálja a rossz hajlamokat; a lélek talajába, a gyenge, fogékony szívbe a vallás, a honszeretet magvát ültetgeti el.

A zsidóság pénzét üzlete és anyagi szellemi uralmának megalapítására s nem iskolákra fordítván, a mi pénzünkön, vérünk- és áldozatunk árán szerzett, alapított és fentartott iskoláinkba küldé serdülő fajzatát, porontyai is keresztény emberek között cseperednek fel. És? És még sem fog semmi rajtuk. Például csak az 1899–1900. tanévben s csupán a főváros középiskoláiban, nem számítva a püspöki iskolákat 3498 — zsidó tanuló vala 3126 katolikus s 894 protestáns szemben. Aggasztó és szomorú jelenség. Rettenő veszély táru fel jövőre előttünk a magyar hazára, s a kedvükért elnyomott s folyton üldözött keresztény társadalom és nemzeti közéletre nézve, melynek minden hivatalát, kereset- és kenyérforrást nyújtó állását a honfoglaló ő nemzet fiai elől e jövevény és élelmes idegen parazita foglalja el. Így lett ma a zsidódédelgető liberalizmus kegyelméből idegen, nyomorult, földön futó, koldus, rabszolga a magyar ősi honában, tehát itthon.

No és ki tudná elég élénken leírni azon ocsmány-ságokat és piszkot, melyekkel elhatalmasodott és a hatalom tetőpontjáig emelt zsidósajtó a katholicizmust, a kereszténységet, s mind azt, a mi nem zsidó, vagy vele érdekösszeköttetésben nincs — nap-nap után a botrányosságig rágalmazza, gyanúsítja és beundokítja? No hát másképp hogyan és miképp is hálálhatná meg e

faj lelkének igaz és megfelelő kinyomata és hűsége szerint a katholika egyház, a püspöki kar és a nemzet azon többi nagyjai iránt, kik hallhatlan nagy áldozatokkal a nemzet fiaí számára iskolákat emelve és tartva fenn, azokban őket a nemzet nyakára, a haza veszélyére, mint keblén élődo kigyókat nagygyá neveli és kitanítja.

Méltán feltáru előttünk e képnél a nyomoru és önsorsán, hona állapotán busongó lengyel testvér-nemzet, melynek eltiport szabadságára „a zsidók kétes hazafisága hengerité a letipró követ.” Vagy tán azért kell államosítani s ebbe felvenni a zsidóságot, hogy vérünkbe a kereskedői szellemet és vért a zsidóság utján vezessék be? Balga felfogás! Róma addig vala nagy, míg kereskedelmét idegen eszmékkal meg nem mételeyzte. E sors vár ránk, ez lesz jövendő nemzeti sorsunk a beoltás által.

Ezeket itt az iskolák államosítása címén nem hallgathatók, mert nálunk is él és terjed a liberalis körökben a zsidóság ily felfogásból való tulhajtott dédelgetése. Mintha bizony nem volna hanyatló fajunkban elég ápolni és ősi szeplőtlenységébe visszavinni valónk.

A magyar király, a korona, a trón, a magyar haza és állam nem a zsidó, nem is a protestáns felekezetek elvtelen valláserkölcsein alapultak, tejlődtek és állottak fen egy hosszu s most megjubilált évezred viharai között, hanem a katholikus vallás és hit örök és elévülhetetlen, soha divatból ki nem menő elvein és erkölcsain.

Isten vetette meg a magyar katholicizmusban a magyar állam fundamentumát. Más alap nem adatott számunkra a kath. egyházon kívül, mint melyen felépültünk és melyen fenállunk kell az idők végeig, vagy ellenesetben eltűnni a világ és történelem színpadáról. Igaz és valami nemzeti történelmi tudással bíró katholikus tehát nem államosíthat, s ezzel az egyházon és katholicizmuson épült magyar állam fundamentuma ellen józan észszel nem izgathat, nem agítálhat s így Györffy Gyula sem, hogy katholikus voltát, faját be ne mázolja, meg ne tagadja. Irva van: két urnak senki sem szolgálhat. Csak Györffy az, ki egyszerre államosdit és egyházasdit játszik és bolondítja azokat, a kiket elbolondíthat és kik neki felülnek. Egyházunknak és kath. iskoláinknak Györffy ur szájából jövő, bár leplezgeteit támadása s drága püspökünknek, ki szive-lelkével s minden jövedelmével egészen a miénk lett és kíván lenni, meghurcoltatása lelki felháborodást kelt bennünk s ha nem tudnók, hogy mindenkor, de napjainkban a Györffy-féle liberalistól és társaitól *vituperari est laudari*, visszautasítanánk minden kirohanást, s szégyenpir futná el arcunkat székegy vérünk erkölcsi önmegfeledkezése fölött, de így örömet és megnyugvással együtt érezzük és viseljük a dicséretszámba menő gyaláztatások vigasztalásait.

Csiké.

Püspök urunk bérmautja a Gyergyói esperes kerületben.

Mint lapunk megelőző számaiban jeleztük, püspök urunk április hó 26-án bagyta el székhelyét, hogy meginduljon nehez és fáradságteljes bérmautjára a gyergyói esperes kerületbe. Három hete már, hogy járja egyházmegyénk legzordobb vidékét, megkötzd az időjárás viszontagságaival és az akadályok sokaságával, a közlekedési eszközök, az utak silányságával, a falvak és a népek messzefekvő távolságával — a lelkesülés és az eleven hit csodákat művel ott, — ezek imája felér az egekbe; — az igaz lelkek hálája, szeretete, ragaszkodása és könnyíti övedzik őt, úgy, hogy tudósítónk felkiáltása szerint az egész bérmaut a maga nagyszerűségében és igazságában, eredménydús cselekedeteiben, nép és hitéleti impozanságában az öt keresztény századok csodás koraiba ragadja az ember képzeletét.

Ápril 17-én Karácson Márton marosvásárhelyi apát, László Polykárp Szent Ferencrendiek tartomány főnöke, Szabó György alesperes nagyernyei plebános, Soóthy Gyula spiritalis és Toldalagi Samu gróf ceremoniárius kíséretében kilenc ór kor megindult és tovább utazott Gyergyó felé. Az út mely Abafájától Toplicáig vezet és innen fel Borszék felé, egyike a legérdekesebb utaknak, melyet Erdélyben láthatunk. Festői hegyesorok, szeszélyes szakadékok és sziklatörmelékek, szédítően magas és merész szikla sorok, a levegőben függő kövek és ijesztő omladékok váltakoznak egyik a másikkal, melyek közül mindenikéhez valam: különönden érdekes eseményt vagy történetesket fűz a népmonda. Tavasznak még hire sincs ezeken a helyeken. Április 27-én dermesztő szél csap le a hegyekről és a hidegtől sobajt a sűrű erdő, zúzmorások és tarkák az aljak, fehérek és hidegek még a hegyek. Alant a hegyek szük szorosaiban az országot mentén a Maros folyó szalad el és itt iger érdekes és megkapó látványt nyújt a tavaszi székegy utajozás a maga tarkaságában és változataiban, deszka szállítmányával és szöllőkaróival, guzsaival és a utajozás ismeretes veszélyes voltával. A főpásztor érezhető érdeklődést tanúsított a természeti szépségek ritkasága iránt és egyes kérdéseire adott válasz után látható gyönyörrel merült bele a jó Isten titkaiba, mely a természet constructiojában ilyen nagyszerűen uyilatkozik meg.

A második állomás a szép fekvésű *Ratosnya* volt, hol a gyergyói espereskerületi papság várta ő méltóságát. *Ratosnya* egy kis község különböző nemzetiségű és vallású lakossággal, hanem azért mégis egy szívvvel és egy lélekkel ünnepelek ezen örömmünnepen. Meglátszott, hogy a szeretet a szívek mélyéből fakadott és azért találekony az eszközök megválasztásában. Fellobogózták bázaiukat, zöld ágakat tűztek kapuk homlokára, kivertek fenyű ágakkal az utcát, ünneplés ruhába öltözve úgy köszöntötték az átutazó magas vendéget. A kerületi papságot Ferenczy Károly főesperes vezette ő méltósága elé és igen szép szavakkal vázolta az az örömet, mely az összes gyergyói hiveket eltölti azon örömhír hallatára, hogy a kegyes főpásztor őket meglátogatni méltóztatik és az áldását, a Szentlélek Ur Isten malasztját, mely ezen bérmautból mindnyájunk szívébe szét fog áradni. Az ünneplés fogadásnál megjelentek Zomora Dániel alesperes alfalvi, Takó János ditrói, Görög Joachim szentmiklósi örm. szertartásu, Kiss Dénes remetei plebánosok és

számos tisztelgő a környekből. Majd a főesperes úr után Farkas Albert felső régeni járás főszolgabírája üdvözölte ő méltóságát — melyekre a főpásztor kegyes válaszában szeretettel buzdított minyájunkat az együttes és kölcsönös munkásságra és apostoli áldását adta törekvéseinkre. Azután rövid ebéd után, a bol a tanítványok ebédelték a jó pásztorral, összeszedtük magunkat és szorongó szívvel kanyarogtunk fel a Maros partján a merész „sírtűlök“-ön Palota-Ilva felé. Bányadt tavaszi fényt sütött ki egy perere a sötét erdőkre, a nyílásokon keresztül egyszer s másszor felemelte a magas „Kelemen“ havas ezüstös fejét, a Maros folyón székelvő tutajosok csoportokba verődve, melyeket „nyájaknak“ neveznek székelves dialektussal, iramodtak a Maros tódras habjain. Szász-Régen és Maros-Vásárhely felé, kik mikor észre vették a főpásztort, abba hagyták a tutajok kormányzását, Istenre bízták magukat, hosszú sorokban és csoportosan letérdeltek a tutajokra, keresztet vetettek és rebegették: az Isten hozta, az Isten segítse meg! Főpásztorunk az áldásból így soha ki nem fogyott, karjait soha le nem eresztette, mert a víz mindig újabbakat és újabbakat hozott, a kiket megáldhasson.

Palota-Ilván, Deák Ferenc, Gödémesterházán Papp Ferenc állami tanítóék ügyes, talpraesett beszédekkel üdvözölték a jó atyát. A „Jézus szent szíve“ kápolna előtt Zonda Vince lelkész fogadta, azután a főpásztor meglátogatta az állami iskolát, megbalgatta a tanulók feleleteit, vallásosságra és hazafiasságra, engedelmességre és alázatosságra buzdította őket és az ősszeg Gödémesterháziakra szeretettel adta apostoli áldását. Gödémesterházától nem messze a határban élénk jött a toplicaiaknak mintegy 50—60 tagból álló ügyesen összeválogatott bauderiuma és ezektől kísérvé így érkezettünk meg d. u. 4 órakor Toplicára.

T o p l i c a n .

Toplica nagyközség, Maros-Torda- és Csikvármegyék véghatárán fekszik. Magas havasok körítik, északon a Kelemen, délen a szép pataki havasok, nyugatra a Magura és a Banyásza. A tájék nyajtságos hegyeivel és völgyeivel igen szép festői képet nyújt a szemlőnek. Langyos szellő üti meg arcunkat, a begyek között a tavasz első birnöke és az idő is így láthatólag kedvezni látszott a főpásztor bevonulásának. Mindjárt a községben a Maros és a Toplicapatak összefutásánál egy szép díszkapu volt felállítva. A kapun nemzeti szintű zászlók lengtek, a zöld ágak között magasan ki-látszott az latin hozott“. Urmánczy János főgondnok szép és magvas beszéddel üdvözölte a főpásztort és a főpásztor szeretetteljes válasza után a menet lassan és mély csendben szent énekek zengedezése mellett megindult a zöld ágakkal hosszan kiverint utcaón a sűrűn fellobogzott házsorok között az Isteubáza felé. Harangzugas, — a más vallás felekeze-tek harangjai is szólottak — a népek vallás és nemzeti különbségnélküli forró imája és lelkesülése, szeretete és könyei kísérték őt bevonulásában. Csodálatos, mit képes az eleven hit még ezen összezsott száraz világban is művelni! — A templom aajtáiban Zonda lelkész üdvözölte ő méltóságát, Beszédében hivatkozott a parochia rövid harminc éves multjára, — hálásan emlékezett meg a boldogult előd alapítókról és nagy látja, hogy ezen rövid harminc év alatt a hit egyenes arányban, erőben és elevenségben mindig növekedett az idővel. Azután átadta a kulcsokat

mint a jog és a hatalom jelvényeit és a szokásos szertartási imák után az ottárról első ízben adta a főpásztor áldását toplicai hiveire. Áldás után felment a predikáló székbe és szólott onnan. Szólott idejövételének céljáról, a bérmlás szentségéről, szólott a szív olyan bőségével, a szentlélek Isten oly nagy erejével, hogy tolongva jöttek mindnyájan a hivek, a gyóntatószékekben megostromolták a gyóntatókat, mert mindnyájan az üdvösség ezen szent napjaiban megakartak újból fürödni az Ur Krisztus véreben. A gyóntatás benyult az éj késő óráiba, minden szív és lélek vigasztalódva jött ki a templomból és hallottam, hogy mondták „áldott legyen ez nap, melyen a jóságos főpásztor nyája közé jött és megismerheték őt.“ Másnap vasárnap nyolc órakor megkezdődött a szent mise és 350 hívőnek szolgáltatta ki a bérmlás szentségét, intve és kérve őket, hogy a nyert kegyelmet magukba őrizzék meg, mert az a legszebb jutalom, mely itt a földön lelki nyugodtságot és túl ezen az életen örök hazát szerezhet. Szent mise végétével a tisztelgőket fogadta ő méltósága. Az első a fehérruhás kis lányok voltak, kiknek élen Sbascea Szabina gör. kath. lelkész leánya igen szép verssel, szép előadással és bátorággal üdvözölte a főpásztort, virágokat szórt elébe és szent áldását kérte mindnyájukra. Jól esett a főpásztornak a szeretetnek ezen gyöngéd nyilvánulása, szeretetteljes intésekkel bocsájította el őket, szent képeket és emléktárgyakat osztva ki közöttük. Azután jöttek az egyháztanács Urmánczy János főgondnok, a községi képviselő testület a járási főszolgabíró Farkas Albert vezetése alatt, Sbascea Simon gör. kath. lelkész, a gör. keleti egyház küldöttsége Majer és Popeszku György vezetésével, ki a következő beszédet mondotta:

Méltóságos Gróf Püspök ur!

Kegyelmes atyánk!

Kiváló örömmel felhasználom ezen alkalmat, hogy méltóságodat, nem csak a megjelent egyháztalok, hanem az egész o.-toplicai gör. keleti román egyházközség nevében testvéri szeretettel üdvözöljem. Tesszük ezt annál őszintébb érzéssel, mivel meg vagyunk győződve arról, hogy olyan egyházfejedelemnél van szerencsénk tisztelgési, ki szent hitvallását teljes mértékben érzi, és a ki kivált most a különböző egyházellenes áramlatok által áthatott időben fáradatlanul és majdnem fáradatlan apostoli buzgósággal működik, az egyház tekintélyét visszaszerezni, emelni és érvényre juttatni, mint a keresztény vallás örökké élő elveit. Mert ez Méltóságos gróf püspök ur minden egyházi személynek keresztény és hazafias kötelessége, mert vallásosság nélkül nem lehet se a hivek, a polgárok, se a haza igazi érdekeit állandóan előmozdítani. Orthodox egyházunk századok óta szintén fáradozik ezen üdvös irányban leróni nyilvános életünk iránt való kötelességét és megelégedéssel bangulyozom, hogy községünkben a multban a gör. keleti egyház községei a róm. kath. testvéregyház főtényezőivel mindig egyetértőleg egymás mellett haladtak ugyanazon — a közös célra vezető irányban és reméljük, hogy jövőben is így lesz. — Ezért a közügyek érdekében nyújtott támogatásért kötelezve éreztük magunkat az erdélyi egyház fejedelemének hálás köszönetünket kifejezni és végül mély tisztelettel méltóságodat arra is megkérni, hogy ezen község orthodox biveit is résziesíteni méltóztassék magas plapóki áldásában.

Azután tisztelgett a toplicai tantsüllet Mélik Bogdán

vezetése alatt, a toplicai és a palota-lyvai áll. tanítók és még többben. A tisztelegések után ő méltósága Ferenczy főesperes társaságában meglátogatta az Urmánczy-családot, az egyház-köztség főgondnokát és Walter Ede számadó gondnokot. A délutánt az Urmánczy-kertben töltötte, este öt óraker litániát tartott, előmondotta a dicsőséges szent olvasót, predikált és gyóntatott.

Másnap 29-én reggel 7 $\frac{1}{2}$ óraker csendes szent misét mondott, megbérmált még 65 hátra maradt hívót és azután meglátogatta az iskolát. Gerbert Károla és Lázár Rózika ügyes beszédekkel üdvözölték. Maga kérdezett a hittanból, közben buzdította, oktatta a gyermekeket és gyönyörködött azoknak okos feleleteiben és bátorságukban. A piciny jószágok derült arcából olvastuk ki, hogy soha sem volt ilyen jó napjuk és hisszük nagyon soká fognak emlékezni a püspök-látogatás ezen magasztos napjaira.

Mind ezek között azonban legfájdalmasabb a megválás volt. Megszokták a toplicaiak ezen két nap alatt a jó főpásztort, megszerették és azért nagyon nehéz volt a megválás. Tele fonták kocsiját virágokkal, a mikorra az elindulás ideje kivolt tűzve délután 1 órára, tömegesen megjelentek a plébánia udvarán, kezeit, ruháit csókolták, fellobogozták még egyszer házaikat, banderiumot szerveztek, könnyeket hullattak utána; a főpásztor vigasztalta, hogy majdki viszontlátják egymást és azután a négyes rátért a szépkapaiti utra és gyorsan röpiette a kanyargós utakon az újabb állomás: Borszék felé.

A tölgyesi közigazgatási járás határát az nap délután három óraker lépte át. Az Arkozsa heggyen a Baross oszlopnál Bogády járási főszolgabíró fogadta. Bogády főszolgabíró kíséretében voltak négyes és kettős fogatu kocsiokon idősb. Török Antal nagykereskedő és tölgyesi főgondnok, a borszéki küldöttség és igen sokan még. Főszolgabíró közel a Baross-oszlophoz a szép szerpentin körön a következő beszédet mondotta:

Méltóságos Gróf Püspök Ur! Kegyes Főpásztorunk!

Csikvármegyének a mai napon nem első ízben jutott a szerencse, hogy Méltóságod kegyes Főpásztori látogatásában részesíteni kegyeskedik.

E látogatások becességé között párhuzamot vonni a merész feladatok közé tartozik, mert hiszen az, a mi Méltóságodnak lépteit a múltban és most is vármegyénk felé irányozta: az az apostoli buzgóság és lelki atyai gondoskodás. — S bár ezen apostoli buzgóság, ezen atyai gondoskodás mindenütt csak egyenlő lehet, nem zárkozhatom el a merész feladat elől: megvonnai a párhuzamot a között a jelenség között, mely itt léteben megnyilvánul és a között, mely eddigi főpásztori utában nyert kifejezést.

Ne értsen félre Méltóságos Gróf! Kegyes Főpásztorunk! Mert az a párhuzam, a mit felállított, mert az a különbség, melyet vármegyénkben tett magas látogatásainak jelentősége között felfedezni vélek, csak is e járásnak, e járás egyes vidékeinek izoláltságára, amaz elkülönözöttségére vonatkozhatik, melyet egyfelől a természet, másfelől a nemzetiségi különállás teremtett meg. — Azok a nehézségek, melyek a Békás völgyébe juthatáshoz a „Balázsoni“ áthatolást megkövetelik, azok a nehézségek, melyek a római katolikus magyar főpap lángoló lelkének a görög katolikus román nép szíve völgyébe való behelyezkedéshez a nemzetiségi vizválasztóni átépést involválják, ismétlem ezek a fizikai, ezek a vallás nemzetiségi nehézségek olyan erős elhatározást, olyan erős elszántságot teleleznek fel, a mely csak is Méltóságod apostoli buzgalmában található meg, és ez az Méltóságos Gróf Püspök ur! a mi ama merészre készítetted, hogy a világtól oly nagyon elzárt tölgyesi járásbani főpásztori ma-

gas látogatását vármegyénk egyéb vidékein tett és teendő látogatásaival párhuzamba állítsam, s előbbinek az utóbbiak felett álló jelentőséget tulajdonítsak.

De mikor ezt teszem, tudatával bírok Méltóságod főpásztori szívét átható azon atyai szeretetnek, gondoskodásnak, mely minden nehézség leküzdésére oly igen erősre, oly igen acellósra teszi a melynek köszönhetjük, hogy Méltóságodat e járás határán, e járás jámbor népének élén mint a járás első közigazgatási tisztviselője üdvözölhetni szerencsés vagyok, mindnyájunk nevében szívből kívánom, hogy az Úrnak mindenható jósága, végtelen szent kegyelme tegye könnyűvé, ránk pedig üdvössé Méltóságodnak főpásztori utait. — Isten hozta! Isten segélje és éltesse Méltóságodat sokáig! Éljen!

Mindjárt a Szent István főút bejáratánál a fürdő telepen egy hatalmas diszkapu állott, mely alatt Köllő János fürdő-és üzletigazgató így beszélt a főpásztorhoz:

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Méltóságos Gróf Püspök Ur! Kegyes Főpásztorunk!

Méltóztassék megengedni, hogy e kapunál pár percre föltartoztaasom főpásztori útjában, hogy üdvözöljem Méltóságodat Borszék fürdő üzletigazgatósága élén, a tulajdonos dítrói és szárbegyi nemes székely birtokosság megbízásából is, másrészt Borszék r. k. egyház- és politikai község képviselőiben is szerencsés megérkezése e pillanatában.

Üdvözlöm Méltóságodat itt Borszéken, melyre a jóságos Teremtő bőven, pazarul szórta áldását megrakván a hegyek méhét kincsekkel, a hegyek-völgyek ölet páratlanul álló, messze híres, mesés gazdag gyógyforrásokkal, melyek között a savanyu vizek királya is találtatik.

Méltóságos Gróf Püspök urat üdvözlöm e helyen, hová évszázadok óta ellátogat a munkában kifáradt vándor, hogy üdülést találjon, hová évszázadok óta sovárogyva jön a beteg, hogy gyógyulást leljen. És itt jórészt teljesül szíve vágya. Nemesak kitüntetted, de az emberi bálától is megáldott hely ez!

Méltóságod is a Gondviselésnek minden emberi jótulajdonságokkal megáldott, kiválasztott nagyrabivatott fia: legyen tehát üdvözölve e nevezetes helyen, hol a Teremtő áldásaiban oly különösen megnyilatkozott, hol a Teremtés remekelt.

Méltóságodat, Erdély püspökét, széles hazaszerte ugy ismerik és legközelebb is ugy jellemezték, mint ki „csupa szeretet és jóság, ki csupa buzgalom és türelem, anyagi lelkű főpásztor, ki ébren ügyel arra, hogy nyája együtt maradjon és hitében megerősödjék“.

Mi — lángbuzgalmu tevékenységének szerencsés részei mint borszéki r. k. hívők is, gyermeki szeretettel és egyházfejedelmet megillető hírvői hódolattal fogadjuk Méltóságodat és legelsőbbben is megköszönjük, hogy Borszékét ez év elején önálló egyházközséggé kegyeskedtet tenni.

Mint község is alázatos tisztelettel fogadjuk Méltóságodat. E község népének zöme a szomszédos községek ide telepedett tagjaiból áll, kik az 1500 éves multtal dicekvő székelyek ivadékaiknak tudják magukat, nemzetségtől fogva magyarok, vallásukat dicső atyáiktól örökölték, másrészt áll azon néhány német család utódaival, kik évszázad előtt munkát keresni és ipart teremteni jöttek ide, itt megmagyarosodtak és előbbiekket együtt katolikusok.

E község összes népe (a fürdő, gyár és bányatelep) a néhány más felekezeti lakót is ideértve, munkás, jóra törekvő; de érzí, hogy megnehezült föltette az idők járása A válság viszonyok küzdelmessé teszik életét mindenkiéket, de sokszorosan a szegény népéket, ki két keze munkájával kell hogy megkeresse kenyerét, kell hogy föntartsa családját: így nem csoda, ha sorakiban csüggedés, zugolódás, elégedetlenség hódít olykor tért.

Köszönöm Méltóságodnak, hogy eljött a csüggedők bátorítására, az elégedetlenkedők megnyugtatóására, a szenvedők vigasztalására, a netáni ingadozók hitbéli megerősítésére és mindnyájunk édes öröme.

Köszönöm, hogy meglátogatta Borszéket elzárt helyzetben itt a bércek között a haza legkeletibb határszélén.

Azon reményt táplálom, hogy Méltóságod nobis más főcélok által vezettetik — látva éles tekintetével elzártágunkból folyó nyomorúságunkat, mely a fürdőüzlet és a munkás nép boldogulására is hátrányosan hat ki, mint befolyásos magyar mánás, született törvényhozó és főrendi: magas és hathatós pártfogását adandó alkalommal érvényesíti e vidék java érdekében!

Isten hozta Méltóságodat közénk! Örömmel hatunk oda, hogy Méltóságod Borszéken léte alatt megelégedett legyen, itt tartzkodása kellemes és emlékezetes maradjon. Boldogan és soká éljen Méltóságod, mert élnie kell annak, ki nehéz gondok és sok fáradság között nagy érdekekre és ezerekre vigyáz!

Isten hozta, Isten óvja és segítse Méltóságos püspök urat. Egyes főpásztorunk éljen!

A szép beszédet követő hatalmas éljenzés lecsillapultával, dacára a megérkezett nagy zápor és viharoknak, a mi Borszéken az időszakok átmenete között nem megyen ritkaság számába, a főpásztor hosszan és igen melegen válaszolt, örömet fejezvé ki, hogy a hirneves helyre eljöhett szép számú hívei közé. Hiszi, hogy hol Isten olyan bőséges áldást osztott, továbbá is Isten segédleme fenmarad, nem marad el a Szentlélek Isten mulasztja a szép helyen a birtokosok és a munkás nép boldogulására. Ezért imádkozik is a jó Istenhez.

A szeretett főpásztor megjelenése mindenkit meghódított. Seregesen tödült a nép és kísérte a templomba, melynek ajtajánál Bartalis János helybeli lelkész fogadta a főpászort igen szép lelkes beszéddel. A beszédre atyailag válaszolt püspök urunk, azután elvégezte a szokásos imádságokat, kiment a temetőbe, könyörgött a meghalt hívekért és onnan visszatérve, a papsággal gyóntatni kezdett. Mindenkinek föltűnt a főpásztor fáradhatlansága, ki dacára a hosszú utazásnak, egész esti kilenc óráig gyóntatott. Másnap ápril 30-án 500-an részesültek a bérmálás szentségében. A megbérmálások között volt Bálint Mihály nagysolymosi születésű unitárius, kit a megelőző nap László Pólikarp rendtartományi főnök megkeresztelt és a katolika anyaszentegyházba felvett. Délután a fűrdőigazgatóság, községi képviselői testület, egyháztanács, tanítói kar, áll. iskola gondnoksága és egyesek tisztelgését fogadta Ő méltósága, a tisztelgőknek nagy tájékozottságról és figyelemről tanuskodó válaszokat adván. A bekövetkezett eső szünetet arra használta föl a főpásztor, hogy megszemlélte a fűrdő nevezetességeit Köllő János fűrdő igazgató kalauzolásá mellett. — A kíséret több tagja részint a meleg, részint a lobogó fűrdőben megfürdött. A „Tanácsház“-ban adott rövid ebéd után újból kezdetét vette a vécsernye, a melyen Ő méltósága predikált és pedig oly nagy hatással, hogy másnapra közel 200-an jelentkeztek különösen a fiatalság közül a bérmálás szentségének a felvételére és nagyon sokan járultak a szentgyónás és a szentáldozáshoz is.

Azután látogatást tett az üveggyárban a fűrdő igazgatóval és végre délután egy óraker utra kelt Bélbor felé, a bérmált egyik legkülzdelmesebb és legfárasztóbb programját beváltandó. A kényelmes kocsiakat dűcögű szekerekkel cserélte fel az utazó csoport, egyedül Ő méltósága vette igénybe a fűrdőigazgatóság kocsiját, hogy a mély, kátus, a tartós záporok által még jobban tünkre tett bélbori utat azon tegye meg.

Bélborban.

Három órai nehéz és rossz utazás után délután négy óraker szakadó esőben óriási kimertültséggel és izgalommal érkezett meg a menet Bélbor szélére.

Bélbor az erdélyi havasok között a legmagasabban fekvő község, magassága a tenger színe felett körülbelül 1053 méter. Miuden oldalról ez is hegyekkel van körítve és a tájék, mely nyáron egyike a legfestőiebbeknek, most iszonyu sártenger, nehéz felhők fekszenek a hegyekre, minden perében ijeszget vagy hull az olmos eső. Ezen rossz időjárás nem akadályozta a bélbori híveket, hogy a főpászort igen szép és megható fogadtatásban ne részesítsék.

Trombitás román tanító útmutatása szerint egy nagy-szerű diszkaput emeltek számára zöldággakkal és nemzeti színtű zászlókkal teldiszítve, mely alatt Filipeszku Gábor k. jegyző fogadta az ut fádalmi dacára is jó kedvű főpászort szép magyaros beszéddel nagy szekér sor 40 lovas banderium élén, melyet Papp Emil k. főbíró nagy magyar koronás zászlót tartva vezetett.

KISEBB KÖZLEMENYEK.

Tanító-egyesületi gyűlés.

Nagy-Kászon, 1901. máj. 10.

A „csikmegyei róm. kath. tanítóegyesület“ kászon-alsóki fők-köre rendes tavaszi gyűlését Tódor István elnöklete alatt Csik-Mindszenten tartotta meg.

A 29 rendes tagon kívül Hosszu Ferenc, Bálint Lajos, Antal József, Csató Ferenc, Kádár József plebánosok, Bartha Ferenc s. lelkész mint pártoló tagok; Kovács Béla körjegyző élén a helybeli községi előjáróság tagjai, mint vendégek jelentek meg.

A gyűlés meghívójához csatolt énekaraboknak Baka János karnagy vezetése mellett történt begyakorlása után az egyesületi tagok Kádár József helybeli plebános által végzett szent misén részt vettek, mely alatt az egyesület mint dalkör említett karnagy által négy férfi bangra irt: „Veni Sancte“, „Magyarok királynéja“ és „Lelkünk üdvössége“ kezdetű darabokat énekelte.

Most az egyesület a helybeli tanítók által tartott gyakorlati tanításon egymásutánban történt meghallgatására az az újonnan épült iskola egyik tantermébe jött, hol a tanítást megelőzőleg az „Ébresztő“ című férfi négyest előadva, a Novák Róza tanítónő által tartott előadást hallgatta. Nevezett tanítónő II-ik vegyes osztályos növendékeivel „Bárany“-féle II-ik olvasókönyv alapján „Isten teremté a világot“ című olvasmánykezelve személyesen foglalkozott, mi alatt I-ső szintű vegyes osztályos növendékeinek hallgatólagos foglalkozásul a „Mócsy“-féle Abecés könyvből a nyomatot nagy „V“ betű után álló szöveg két első sorának leírását hagyta.

Ezen tanteremben végzett gyakorlati tanítás befejezése után egyesület a Wéger Ferenc kántor-tanító vezetése alatt álló felsőbb osztályu tanulók tantermébe ment, hol említett kántorunk III-ik és IV-ik osztályos növendékeivel a számtanból 800-tól 1000-ig terjedő számkörben a kivonás és szorzás miveleteit ismertette. Ez idő alatt magántoglalkozásul V. és VI-ik osztályos növendékeivel az egyenlű számokkal a kivonás mivelete által megfejthető feladatokat dolgoztatott ki.

Tanácskozásunknak következő tételét elnökünk épületes megnyitó beszéde képezte, melyben kimutatja, hogy a tanítónak miut nevelőnek az erkölcsi világrend képviselőjének kell lennie, s mint ilyennek, hogy feladatának megfelelően, a példa általi nevelésnek, mint az erkölcsi tökélyesedés hatásos eszközének alkalmazását ajánlja.

Minek buzdító hatását a nép bizalma és tiszteletének bírása mellett szemlélteti a tanító. Ezen tulajdonságok bírásának áldásos, ellenben káros következményeit jellemző vonásokban tárta föl előök beszédében, mely után a gyűlést megnyitottak nyilvánította.

Az érintett nevelési elvnek gyakorlatilag kivihető módzatait feltüntető elnöki megnyitó éljenzéssel fogadtattott, s Hosszu Ferenc plebános indítványára előök beszédének egyik szaklapban leendő közlésére gyűlés által felkérte.

Olvastattott az 1900. évi november 13-án Csik-Szent-Léleken tartott őszi gyűlésről vezetett jegyzőkönyv, mely minden megjegyzés nélkül elfogadtattott és hitesített.

Következtek a tartott gyakorlati tanítások zártkörű bírálatai, melyek a tett bírálatok után gyűlés által sikertülteknek ítéltettek.

Most a múlt őszi gyűlés tárgysorozatában felvett, Füstös Sándor által kitűzött, de jelen gyűlésre halasztott „Milyen hatása van az önérelem fejlesztésének a nép anyagi és erkölcsi boldogítására?” című vitatétel körülményesebb kifejtése olvastattott fel nevezett tagtárs által. Ezen nagy gondot igényelt és szemléltető alakban összeállított, a nevelés körébe tartozó becses mű szerzőjének előök gyűlés nevében köszönetet mondott, gyűlés pedig éljenzéssel jutalmazott.

Az elnöki jelentések során, elnök jelentette, hogy csik-közműsi kántorantitói Balló Imre kartársunk, ki egyesületünknek hosszas időn át ügybuzgó tagja vala, körülünkől más körbe távozott, s kívánja, hogy távozzott az isteni kegyelem ismert hivatásszeretében sokáig az elfoglalt körben is tartsa meg. Ezzel kapcsolatosan Novák Teréz nagykászoni kíségitő tanítónőt és Szőke Albert szentimrei tanítót, mint egyesületünk új tagjait jó kívánatai kíséretében egyesületünknek bemutatva.

Gyűlésünk előöknek e jelentéseit, valamint a távozott, ugy a belépett tagoknak éljenzésével vette tudomásul.

Az indítványok tételénél Tamás Imre kartársunk vonta magára figyelmünket a következő beszéde által: „Örömmel olvastuk, tehát tudjuk, hogy a budapesti egyetem ker. ifjúsága mily lelkes mozgalmat fejtett ki a szent keresztnek, a legdicsebb, legmagasztosabb jelnek az egyetembe való visszahelyezése ügyében.

Ezen lelkes mozgalom nemcsak a mi szeretett hazánk, Mária országában, hanem más országok ifjúságai is üdvözölve drága nemzetünk ifju keresztarcovait, a legmelegebb érzelmekkel csatlakoztak nemes ifjúságunk lelkes táborához. Hazánk keresztény szövetkezetei, kath. tanítóegyesületei, testületei, többhelyt a plebános tolmácsolásával a község, hívő nép stb. szakadatlan sorban üdvözölték s üdvözlik ez ifjúságot“. Iudítványozom tehát: Hogy mi is, mint kath. tanítók, legfőbb Mesterünk a világ Megváltójának szent keresztjeért oly lelkes elszántsággal küzdő ker. ifjúságot jelen gyűléstünkől szívünk melegével üdvözöljük, a szent keresztnek az egyetemen való jogos visszahelyezése tárgyában tett, s buzgó lelkesedéssel

folytatva tartó nemes mozgalmáért. S kívánjuk, hogy az édes Jézus lelkes küzdelmükben segítse győzelemre.“ Nevezett kartársunk által tett, kath. tanító egyesületek erkölcsi fényét emelő indítványt gyűlés pártolólág fogadva, elnököt ezen indítvány céljának eszközölésére felkérte.

A jövő őszi gyűlés helyétől Csik-Menaság tüzettett ki, idejének meghatározása pedig elnökre bízott.

Ezzel tárgysorozatunk kimerítve lévén, elnök a megjelent kerületi főt, lelkészkedő papságnak, a helybeli községi előjáráságnak, ugy az egyesület tagjainak tanügyünk iránt tanúsított érdeklődésüket megköszönve, a tanítóegyesületi gyűlést az Ur Jézus szent nevében bezárta.

Buzás Elek,
tanítóegyesületi jegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Keresztjáró napokon** állandóan szép idő volt. Mindhárom napon Fábian Sándor nagypraepost vezette a körmenetet, a szent misét pedig Kovács Simon kanonok mondta. A szent beszédeket hétfőn az apáca-zárda templomában Vezér László, kedden a szt. ferenciek templomában Zlamál Agost, szerdán a székesegyházban Szabó György mondták. Aldoó csütörtökön, Urunk menybemenetele ünnepe Fábian Sándor nagypraepost mondtotta az ünnepélyes szent misét, az ünnep főnséges jelentőségéről pedig Vass Albert dr. beszélt.

— **A plebánosi vizsgát** jó sikerrel letették: Bálinton Péter csikrákosi és Fuchs Gusztáv brassói káplánok. Gratulálunk.

— **Óltáregyesületi-hírek.** Gyergyó-Alfaluban husvét hétfőjén alakult meg az óltáregyesület közel négyszáz taggal s kimondta a központtal való egyesülését.

Székely-U. varhelyt pedig husvét napján 320 taggal; szintén közösségben akar működni a központtal.

— **Első áldozás Abostalván.** Szent örömet keltő vallásos ünnepély folyt le május hó 12-én Abostalván. 24 gyermek végezte e napon első szent áldozását. Sokan, még a környékről is vallás és nemzetiség különbség nélkül voltak jelen a magasztos ünnepélyen. A szentmise alatt szépen énekeltek a gyermekek, evangéliumkor az óltár előtt megújították az első áldozók keresztelési fogadalmukat s bátorsággal tettek vallomást hitükről, reménységükről és szeretetükről. Communio előtt a plebános szép beszédben szólt Jézus boldogító szeretetéről s a boldogító lelkiörömről, melyet a Vele való egyesülés okoz. Ezután mely áhitattal kezökben égő gyertyákkal jöttek a gyermekek s részesültek a szent vendégségben, vették magukhoz az Urat. Mise után a jólelkű plebános megvendégelte a kicsiket, jámbor könyveket és szent képeket osztott ki közöttük, hogy így is emlékeztetés tegye rájuk nézve e napot. E nap délutánján tartották az iskolás fiúk évzáró vizsgájukat, melyen jelen volt br. Apor István az egyházpátronus is. 56 tanuló érezte az évfolyamán a nemes báró ur jötekönytségát, az egyház és iskola pedig gondos segitőjét tiszteli ő benne. Sánta Albert dr. plebános ur is buzgó segitője az egyháznak, az 1900-ik évben egyházi építkezésekre 2300 koronát adott a sajátjából. E szép tett dicsejretre nem szorul. Egy jelen volt.

— **A csiksmlyői román. kath. tanítóképező-intézet** ifjúság önképzőkörre feunállásának 25-ik évfordulója alkalmából a helyi gyakorló-iskola termében május 12. szép ünnepélyt tartott Xántus Elek önképzőköri védnök vezetése alatt. Az ünnepélyen sokan jelentek meg úgy a helybeli, mint a vidéki értelmiségből és az ifjúság önképző munkálkodása iránt érdeklődő község nem csatlakozott várakozásában. A tárgysorozat minden egyes pontja szorgalomról és lelkes törekvésről tanuskodott, melyet a község gyakori

tetszénnyilvánításával jutalmazott meg. — A szabatosan előadott ének- és zenedarabokban az ifjúság önállóan lépett fel. Örömmel látjuk a képezdei ifjúság haladását e téren is. — Kiemelkedő pontja volt az ünneplőnek Xántus Elek véduók lelkes alkalmi beszéde, melyben melegen esetelt az önképzőkör működését a lefolyt 25 év alatt. — Benedek Imre III. éves növendék „Erdélyi tanulók májusi dala” szövegével gyönyörködtette a közönséget, melyet harmoniumon Imre Sándor IV. éves növendék kísért szíven. — Talpraesetten előadott szavatainak már megválasztásában is izlést tanúsítottak, — azon érzelmeiket domborítván ki, a melyek az önképzőkört 25 év alatt lelkesítették. A „Magyarok Istené”-t Petőfitől Simó Benedek, IV. éves növendék szavalt hazafias tüzelt. Jókaitól „A holt költő szerelmé”-t (melodráma) Györgybiro István III. éves növendék adta elő nagyon találó alakítással, melyet szinte meglepő ügyességgel kísért harmoniumon Salamon Márton IV. éves növendék. — Somló S. „Fra Girolamo”-jából egy részletet vallásos érzéssel szavalt el Bálint Sándor IV. éves növendék. — Általában jóleletet tapasztalunk, mikép törekszik az ifjúság nyilvánosan is kifejezni vallásos és hazafias érzelmét. — A közönség csak közönséggel tartozik neki azon kedves élvezetért, a melyben részesítette. Kívánjuk, hogy a jövőben is a tapasztalt szellemben és lelkesültséggel folytassa munkáját a képezdei ifjúság önképzőköre. Mert ha isk. önképzőköreinknek ma nincs is meg az a fontos szerepök és hivatásuk, mint volt a multban; azért a társadalom ma is méltányolja, hogy ez uton is ápolják vallásos és hazafias érzésüket és az önképző munkálkodás kedvét magokba szívni törekszenek, hogy azt magokkal vigyék az életbe. Sok 25 évet még a képezdei ifj. önképzőköröknek! Egy jelen volt.

— **A szentháromsági** kántortanítói állomásra a pályázat határideje május 31-ig meghosszabbították. A pályázat feltételei lapunk 17. és 18-ik számaiban közöltük.

— **A csiksomlyói** főgymnasium vándoregyesülete Brassó, Piski, Vajda-Hunyad, Petroszény, Zsilvölgye és Gyulafehérvár természeti szépségeinek és történeti emlékeinek megtekintésére négy napos (máj. 11—15.) kirándulást rendezett. 4 tanár és 26 ifju vett részt a kirándulásban. Negyedik napon azaz kedden délelben érkeztek városunkba a hosszú út fáradalma miatt ki nem merülve; itt megszemléltek városunk nevezetességeit s este 11 órakor utaztak vissza Csiksomlyóra.

— **Hivatalos jelentés** a Horváth-féle alapítvány két pályázata ügyében. I. A budapesti kir. magyar tudomány-egyetem hitudományi kara, 1899. április hó 5-én tartott IV. rendes ülésében, 2000 korona jutalomdíjjal és 1900. évi december 31-iki határidővel, a következő tételt tűzte ki pályázatra: „Fejtsék ki a család, az állam, és az egyház jogainak és köteleiségeinek rendszere az ifjúság tanítása és nevelése körül, különös tekintettel e három tényező illetékességi körének szabatos meghatározására.” — A határidőre két pályamunka érkezett be: egyik „Νέοις τε μέτρα καί σεμνά νομοθετήματα,” másik „Euntes docete omnes gentes” jellegével. Mindakettő szabályszerű bírálatra kiadtván, bírálók egyező véleménye szerint, mivel a pályamunkák a feltételeknek nem feleltek meg, a pályázat meddőnek bizonyult. A kar ennél fogva, tekintettel a kitűzött kérdés megfejtésének égető szükségére, a pályakérdést, 2000 korona jutalomdíjjal és 1902. évi augusztus 31-iki határidővel, újra kintüzi, figyelmeztetve arra, hogy a kérdés határain való túlterjedésnek nem celszerű. II. Az ugyanaakkor, ugyanazon határidővel és egyenlő pályadíjjal kintüze volt következő tételre: „Művelt világi közönségünk igényeit szem előtt tartva bíráltassanak meg az ipari és agrár szocializmus tanai a természetjog, nemzetgazdaság és keresztény vallás szempontjából, — s tekintettel a külföldi keresztény szocialis mozgal-

makra és a hazai viszonyokra, fejteessenek ki azou elvek és módok, melyek szerint a szocialis kérdést a társadalmi rend vesélyeztetése nélkül keresztény alapon megoldani lehet.” — egy pályamunka érkezett be, és pedig „Dignus est operarius mercede sua” jellegével. Bírálók egyező véleménye alapján a pályadíj ez esetben is, kidolgozás hiánya miatt, kiadható nem volt. A kar, tekintettel a tárgy fontosságára, ezt a pályátételt is, új határidővel, t. i. 1902. augusztus 31-ikével, és 2000 korona jutalomdíjjal, újból kintüzi. A jelégés leveleket megsemmisítettük; a kéziratok, kellő igazolás mellett, a dékáni hivatalban rendelkezésre állnak. Kelt Budapest, a kar 1901. évi április hó 22-én és május hó 3-án folytatólagosan tartott V. rendes ülésének határozatából, 1901. május 7-én. Dr. Breznay Béla, ei. dékán.

I R O D A L O M.

* **A magyar nemzet történelme.** Középiszkolák alsó osztályai számára. Irta Ujházy László. II. rész. A negyedik osztály számára. A Szent-István-Társulat kiadása. Budapest. Ara füzve 2 kor. 40 fill. A mult év tavaszán jelent meg Ujházy történelmi tankönyvének első része, melyről a szakkritika már akkor elismeréssel szólott. De a legnagyobb elismerést a tanári testületek adták meg e derék könyvnek az által, hogy mindjárt az első évben harmincnél több iskolában (piarista, bencés, prémontrei, kir. katolikus, állami gimnaziumokban, polgári és felsőbb leányiskolákban) fogadták el tankönyvül. Örömmel üdvözöljük Ujházy tankönyvének most megjelent, második, befejező részét, mely a középiszkolák alsó osztályai igényeinek megfelelően hazánk történetét a mohácsi vészől napjainkig tárgyalja. A Szent-István-Társulat főkört bírói (Békefi Remig dr., Karácsonyi János dr., Lőrinc Gyula dr.) e második részről is, miként az elősorról, dicsérettel nyilatkoztak. A miniszteri hivatalos bírálat is dicsérettel emeli ki e résznek is tudományos színvonalát, pedagógiai értékét és hasznavehetőségét. Ujházy teljesen uralkodik az anyag fölött, arról világos áttekintést nyújt, nem vész el a főlösleges apróságok utvesztőjében, de feltűntet és kiemel minden jelentősebb mozzanatot, terjedelmesben és behatóbban azokat, melyek a nemzeti érzés és öntudat fejlesztésére kiválóan alkalmasak. A száraz történelmi eseményeknek színt és életet ad a művelődés tényezőinek folytonos esateleisével (a miben nagyban segítségére van a könyvben elszort batvaunál több kép), valamint élénk és lelkes előadásával. A függelékben Magyarország és Ausztria jelen politikai, közigazgatási és közgazdasági viszonyait ismerteti. Arról biztosak vagyunk, hogy az a harminc és egynéhány iskola, mely az első részt elfogadta, nem fog megválni Ujházy tankönyvétől; de reméljük, hogy a többi katolikus (főleg szerzetes) iskolákba is bebocsátást fog nyerni a Szent-István-Társulat és valóban aikertült, időszertű kiadványa.

Szerkesztői üzenetek.

K. G. Fogja rövidebb tudósítását és küldje gyorsabban. A XX-ik században ily lassúság nem járja.

K. E. *Abosálva.* Karácsonyi küldeményét mi nem láttuk. Ez a tudósítása hosszadalmas volt.

Többeknek. Kik dolgozatokat küldöttek be, türelmet ajánlunk.

A felelős szerkesztő gyengékedése miatt a szerkesztésért teelős Eröss József.

Kiadja: Az erdélyi róm. katb. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Agost.

Szerkesztőtársak: Eröss József, Péter János dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.